

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Adalet Bakanı Yılmaz Tunç** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartın

Hakkâri Milletvekili

Cezaevlerinde tutulan mahpusların, başta yaşam hakkı olmak üzere, insan onuruna uygun koşullarda tutulması gerekmektedir. Ulusal ve uluslararası hukuk normları, mahpusların işkence ve kötü muameleye maruz bırakılmamasını, sağlık hizmetlerinden eşit şekilde yararlanmasını ve insanca muamele görmesini zorunlu kılmaktadır. Ancak, Tekirdağ F Tipi 2 No'lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde bulunan hasta mahpus Çetin Tutkun'un maruz kaldığı hak ihlalleri, bu ilkelerin ihlal edildiğini açıkça göstermektedir.

Çetin Tutkun, 2012 yılında Erzurum Karayazı ilçesinde gözaltına alınmış ve 2013 yılında Erzurum 4'üncü Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ağırlaştırılmış müebbet ve 28 yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Tutkun, Tekirdağ F Tipi 2 No'lu Cezaevi'nde tutulmakta olup, huzursuz bacak sendromu, tiroid hastalığı, gastrit, ülser, uyku apnesi, sağ ve sol bacakta sinir zedelenmesi ve varis gibi ciddi sağlık sorunları bulunmaktadır. Ancak, cezaevi yönetimi tarafından kendisine gerekli tıbbi bakım sağlanmadığı, özel diyet listesinin uygulanmadığı ve hastaneye sevkinin engellendiği iddia edilmektedir.

Tutkun'un ailesi, mahpusun maruz kaldığı kötü muamele ve ölüm tehditlerini kamuoyuyla paylaşmıştır. Tutkun'un cezaevi savcısı, gardiyanlar ve cezaevi müdürü tarafından tehdit edildiği, çıplak aramayı reddettiği için fiziksel şiddete uğradığı iddia edilmektedir. Ayrıca, benzer durumların daha önce de yaşandığı, ancak yapılan tüm şikâyetlerin sonuçsuz kaldığı ifade edilmektedir.

Anayasa'nın 17. maddesi, "Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz." hükmünü içermektedir. 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. maddesi, "Hastalık nedeniyle cezanın infazının geri bırakılması" başlıklı hükmü ile mahpusların hayati risk taşıyan hastalıklara sahip olması durumunda infazlarının ertelenebileceğini düzenlemektedir. Ayrıca, Hasta Mahpusların Sağlık Hakları Yönetmeliği, cezaevinde bulunan hasta mahpusların tıbbi tedaviye erişiminin sağlanmasını zorunlu kılmaktadır.

Çetin Tutkun'un maruz kaldığı iddia edilen çıplak arama ve fiziksel şiddet uygulamalarının, yukarıda belirtilen anayasal ve yasal hükümlerle açıkça çeliştiği ortadadır. Ayrıca, sağlık sorunlarına rağmen gerekli tedaviye erişiminin engellenmesi, 5275 Sayılı Kanun'un 16. maddesi kapsamında infaz erteleme gerektiren bir durum oluşturmaktadır.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 5. maddesi, "Hiç kimse işkenceye, zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muameleye ya da cezaya maruz bırakılamaz." hükmünü içermektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3. maddesi, "Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye ya da cezaya tabi tutulamaz." ifadesini içermektedir. Birleşmiş Milletler Mahpusların Haklarına Dair Standart Asgari Kurallar (Nelson Mandela Kuralları), mahpusların insan onuruna uygun koşullarda tutulmasını ve gerekli sağlık hizmetlerine erişimin sağlanmasını zorunlu kılmaktadır.

Bu uluslararası belgeler, mahpusların insan onuruna yaraşır koşullarda tutulmasını ve sağlık hizmetlerine erişimini güvence altına almaktadır. Çetin Tutkun'un karşı karşıya olduğu iddia edilen hak ihlalleri, bu ilkelere açıkça aykırıdır.

Çetin Tutkun'un maruz kaldığı iddia edilen kötü muamele, cezaevinde yaşam hakkının ihlal edilmesine yol açabilecek niteliktedir. Mahpusun sağlık sorunları ciddi olup, gerekli tedavi ve beslenme programına erişememesi, yaşam hakkını doğrudan tehdit etmektedir. Ayrıca, kötü muamele ve çıplak arama uygulamaları iddiaları hem ulusal hem de uluslararası hukuk açısından araştırılması gereken ciddi ihlaller teşkil etmektedir.

Bu bağlamda, Adalet Bakanlığı'nın aşağıdaki hususları yerine getirmesi gerekmektedir:

Çetin Tutkun'un sağlık durumu göz önünde bulundurularak cezanın infazının ertelenmesi ve uygun sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanması elzemdir. Hasta mahpusların sağlık haklarının korunması için ilgili yönetmelik ve yasaların eksiksiz uygulanması sağlanmalıdır. Çıplak arama ve kötü muamele iddialarının araştırılması, sorumlular hakkında adli ve idari soruşturma başlatılması gerekmektedir. Cezaevlerinde insan haklarına uygun denetim mekanizmalarının etkinleştirilmesi sağlanmalıdır.

Hasta mahpusların insan haklarına uygun şartlarda tutulması, Anayasa ve uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmış temel bir haktır. Çetin Tutkun'un sağlık hakkının korunması ve infaz erteleme talebinin yerine getirilmesi, hukukun üstünlüğünün gereği olarak görülmelidir.

1. Ülke genelinde cezaevlerinde bulunan hasta mahpus sayısı kaçtır? Bunlardan kaçı ağır hasta olarak değerlendirilmekte ve infaz erteleme talebiyle başvuruda bulunmuştur?
2. Son beş yıl içinde hasta mahpusların infaz erteleme başvurularının kaç tanesi kabul edilmiş, kaç tanesi reddedilmiştir? Reddedilen başvuruların gerekçeleri nelerdir?
3. Cezaevlerinde mahpusların sağlık hizmetlerine erişimi nasıl sağlanmaktadır? Hastaneye sevk süreçleri hangi kriterlere göre değerlendirilmekte ve sevk taleplerinin reddedilme oranı nedir?
4. Hasta mahpuslara özel beslenme programları uygulanmakta mıdır? Çetin Tutkun'un ailesi tarafından dile getirildiği gibi, mahpuslara özel diyet listelerinin uygulanmadığı iddiaları doğru mudur?
5. Son beş yıl içinde cezaevlerinde kötü muamele ve insan onuruna aykırı uygulamalarla ilgili kaç şikâyet yapılmıştır? Bu şikâyetlerin kaçı soruşturma aşamasına geçmiş ve kaçı hakkında adli veya idari işlem başlatılmıştır?
6. Ülke cezaevlerinde yapılan güvenlik uygulamaları kapsamında, mahpusların itirazları göz önünde bulundurularak herhangi bir düzenleme yapılmış mıdır?
7. Cezaevlerindeki denetim mekanizmaları nasıl işlemektedir? Son beş yıl içinde cezaevlerinde bağımsız insan hakları kuruluşları tarafından kaç denetim gerçekleştirilmiştir?
8. Ülke cezaevlerinde mahpusların ölüm oranı nedir? Son beş yıl içinde kaç mahpus yaşamını yitirmiştir ve bunlardan kaçı sağlık sorunları nedeniyle yaşamını yitirmiştir?
9. Çetin Tutkun'un ailesi tarafından gündeme getirilen sağlık hizmetlerine erişim engeli ve kötü muamele iddialarıyla ilgili herhangi bir adli veya idari soruşturma başlatılmış mıdır veya başlatılacak mıdır?
10. Hasta mahpusların infaz erteleme taleplerine ilişkin mevcut yasal düzenlemelerde herhangi bir iyileştirme veya reform planlanmakta mıdır?